

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci EVY BORSKÉ *Krise římské republiky a její obraz v mainstreamovém filmu*

Předložená práce se zabývá vztahem mezi historickou skutečností a jejím ztvárněním ve filmu, a to na konkrétních případech dvou osobností – Spartaka a C. Iulia Caesara. Téma bylo zadáno záměrně jako velice široké a při své práci si je kandidátka zúžila na čtyři filmy, po dvou pro každou osobnost. Jde o televizní film *Julius Caesar*¹ z roku 2002 a koprodukční britsko-italský seriál *Řím*² z roku 2005 pro osobu Caesarovu a filmy *Spartacus*³ z roku 1960 a *Spartacus*⁴ z roku 2004 pro Spartaka. Toto omezení považuji za vhodné a účelné, obzvláště u vědomí té skutečnosti, že kandidátka se nevěnuje pouze zmiňovaným historickým osobám, nýbrž je zařazuje do širšího dobového rámce. Práce má na bakalářskou úroveň o něco větší rozsah, než je obvyklé, a kandidátka sama přiznávala, že jí práce poněkud „přerůstala“. V tom spatřuji jistý nedostatek, neboť při šíři zpracovávané látky se kandidátce již nedostávalo sil, aby do ní hlouběji pronikla. Navíc, jak kandidátka píše v závěru, nerozvrhla si optimálně čas nutný pro napsání práce a při jejím dokončování a odevzdávání se dostala pod časový tlak. Z toho důvodu došlo i k tomu, že některé připomínky vedoucího již nestihla do textu zapracovat. Práci kandidátce rovněž komplikovala slabší znalost latiny a němčiny. Přesto se domnívám, že práce svědčí o poctivosti a pílí, s nimiž kandidátka ke zpracování zadaného tématu přistoupila.

Po stránce pramenné se kandidátka soustředila na české překlady nejdůležitějších literárních děl antických autorů, která se vztahují k osobě Caesarově a Spartakově. Pro Caesara jde především o Plútarchovy životopisy Caesarův, Antoniův a Brutův a rovněž o Caesarův životopis Suetoniův a dále o díla samotného C. Iulia Caesara *Zápisky o válce galské* a *Zápisky o válce občanské*. V případě Spartakově jsou to Plútarchovy životopisy M. Licinia Crassa a Cn. Pompeia a Appiánovy *Dějiny občanských válek*. Další použité prameny zahrnují dílo Velleia Patercula, Diona Cassia a Florův výtah z *Dějin* T. Livia. Uvedený seznam není zcela vyčerpávající, ale pro potřeby a úroveň bakalářské práce postačuje. Za zmínku stojí dle mého názoru velmi dobře zvládnuté využití paměti Kirka Douglase, představitele Spartaka v Kubrickově filmu z roku 1960.

Co se týče odborné literatury, vycházela kandidátka z monografické práce *Gaius Iulius Caesar* Luciana Canfory, která je momentálně asi tím nejlepším, co je v češtině k danému tématu po stránce syntéz k dispozici, dále z díla *G. J. Caesar* Jana Buriana, *Spartacus. Povstání spartakovo a spartakovská tradice* Pavla a Věry Olivových a některých dalších zdrojů. Nepostradatelnou část seznamu tvoří práce věnované dějinám kinematografie a recepce antiky ve filmu, především *Hollywoods Traum von Rom* M. Junkelmanna a práce J. Solomona *The Ancient World in the Cinema* (v opraveném a doplněném vydání z roku 2001). Přes upozornění se v seznamu literatury neobjevuje kniha *Julius Caesar* Roberta Étiennea⁵ ani dílo Michaela Granta *Dvanáct Césarů*⁶.

V možná až příliš stručném úvodu kandidátka vysvětluje, proč si vybrala zvolené téma a jakým způsobem se je rozhodla pojmout, a podává krátký přehled použitých pramenů a literatury. Hlavní část práce je pak strukturována tak, že kandidátka nejprve podá základní životopisný přehled Caesarův (kap. 2), respektive Spartakův (kap. 5), a pak se

¹ <http://www.imdb.com/title/tt0284741/> <8. 9. 2009>.

² <http://www.imdb.com/title/tt0384766/> <8. 9. 2009>.

³ <http://www.imdb.com/title/tt0054331/> <8. 9. 2009>.

⁴ <http://www.imdb.com/title/tt0361240/> <8. 9. 2009>.

⁵ Étienne, R., *Julius Caesar*, Levné knihy, Praha 2007 (originál: Étienne, R., *Jules Caesar*, Fayard, Paris 1997). I přes doslova tragickou úroveň překladu, jež toto jinak velmi dobré dílo francouzského historika postihla, se jedná o práci kvalitní.

⁶ Grant, M., *Dvanáct Césarů*, BB art, Praha 1998 (originál: Grant, M., *The Twelve Caesars*, Weidenfeld and Nicholson Ltd., London 1975).

v následujících kapitolách věnuje zvoleným filmům. Konfrontuje v nich přístup tvůrců s řečí pramenů, poukazuje na nesrovnalosti a snaží se rekonstruovat postup filmařů v těch případech, kdy lze rozhodnout, ke které v pramenech dochované verzi se přiklánějí. Zvolené schéma je přehledné, kandidátčiny závěry až na výjimky akceptovatelné. V závěru se pak kandidátka v obecné rovině zamýšlí nad vlivem kinematografie na vnímání minulosti a krátce shrnuje nejdůležitější charakteristiky zkoumaných děl.

V částech věnovaných historickým osobnostem a práci s prameny se může zdát, že se kandidátka až příliš zdržuje v popisné rovině a zabíhá do přílišných detailů. Nedomnívám se však, že by se jednalo o chybu, neboť množství uváděných detailů ilustruje možnosti, jež se skýtají filmařům, a dokládá, jakým způsobem filmoví tvůrci s materiálem, který jim je k dispozici, nakládají. Jedná se o komparaci, a proto se kandidátka v rovině interpretace jednotlivých pramenů zdržuje jednostranných závěrů. I to je dle mého názoru v pořádku.

Za nejzdařilejší část práce považuji kapitolu, ve které kandidátka rozebírá film *Spartacus* Stanleyho Kubricka z roku 1960. Tento film se výrazně zapsal do dějin kinematografie, zároveň však jeho zrod a výslednou podobu poznamenaly spory a názorové rozdíly výrazných osobností v tvůrčím štábu (Stanley Kubrick, Kirk Douglas, Howard Fast, Dalton Trumbo). Kandidátka měla k dispozici zahraniční filmovou literaturu a vycházela rovněž z pamětí hlavního protagonisty Kirka Douglase, jež vyšly v českém překladu pod názvem *Hadrářův syn*. Douglasovy paměti spolu s prací J. Solomona a M. Junkelmana vytvářejí interpretační rámec, díky němuž se kandidátce daří dobře rozkrývat pozadí vzniku filmu – rozdílné představy jednotlivých členů štábu o smyslu a podobě celého díla, Fastovo a Trumbovo komunistické přesvědčení, atmosféru končícího mccarthysmu v USA a počínajícího uvolnění 60. let, vlnu tzv. druhé hollywoodské epiky atd. Kandidátce se v této kapitole daří oprostít se od čisté popisné roviny a její text nabývá charakteru vysvětlujícího.

Největší bolestí předložené práce je pravopis a styl. I přes veškerou snahu se kandidátce nepodařilo tento aspekt uvést do pořádku. Kolísá transkripce vlastních jmen, a to nejen latinských či řeckých, ale také anglických (Elisabeth Tylor, Kirk Douglas), kandidátka má problémy se skloňováním římských jmen (Mummio), nedrží se jednoho způsobu sklonění (Capuy × Capuje) atd. Potíže jí dělá rovněž interpunkce a v práci zůstalo větší množství překlepů. Její vyjadřování je na některých místech toporné či vysloveně nejasné. Je to škoda, protože schopnost pracovat s informacemi kandidátka prokazuje.

Přes výše uvedené výhrady se domnívám, že práce Evy Borské splňuje požadavky kladené na bakalářskou úroveň, a proto ji doporučuji k obhájení jako práci bakalářskou a navrhuji hodnotit ji stupněm *velmi dobře*.

V Praze dne 8. 9. 2009